

Υπόθεση T-87/05

EDP — Energias de Portugal, SA κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Ανταγωνισμός — Συγκέντρωση επιχειρήσεων — Κανονισμός (ΕΟΚ) 4064/89 — Απόφαση με την οποία μία συγκέντρωση κηρύσσεται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά — Πορτογαλική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και πορτογαλική αγορά φυσικού αερίου — Εξαγορά της GDP από τις EDP και Epi — Οδηγία 2003/55/ΕΚ — Ελευθέρωση των αγορών αερίου — Δεσμεύσεις»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (δεύτερο τμήμα) της 21ης Σεπτεμβρίου 2005 . . II - 3753

Περίληψη της απόφασης

1. *Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εκτίμηση της συμβατότητας με την κοινή αγορά — Κριτήρια — Δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσεως με συνέπεια τη σε σημαντικό βαθμό παρακώλυση του πραγματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά — Σωρευτικώς εφαρμοζόμενο κριτήριο — Αλληλεπίδραση
(Άρθρο 82 ΕΚ· κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 2 §§ 2 και 3)*

2. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εκτίμηση της συμβατότητας με την κοινή αγορά — Κριτήρια — Δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσεως με συνέπεια τη σε σημαντικό βαθμό παρακώλυση του πραγματικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά — Βάρος αποδείξεως που φέρει η Επιτροπή — Δεσμεύσεις που έχουν εγκύρως προταθεί από τις οικείες επιχειρήσεις — Δεν ασκούν επιρροή
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρα 2 § 2 και 8 § 2· ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με σχετικά με διορθωτικά μέτρα που γίνονται αποδεκτά στο πλαίσιο του κανονισμού 4064/89 και του κανονισμού 447/98, σημείο 43)
3. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εξέταση από την Επιτροπή — Δεσμεύσεις προταθείσες από τις μετέχουσες επιχειρήσεις, ικανές να καταστήσουν την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά — Διαδοχική εξέταση των προβλημάτων ανταγωνισμού, της οποίας έπεται διαδοχική εξέταση των σχετικών δεσμεύσεων που ασκούν επιρροή — Παραδεκτό — Προϋποθέσεις
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρα 2 § 2 και 8 § 2)
4. Προσφυγή ακυρώσεως — Λόγοι — Κατάχρηση εξουσίας — Έννοια
(Άρθρο 230 ΕΚ)
5. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εξέταση από την Επιτροπή — Δεσμεύσεις προταθείσες από τις μετέχουσες επιχειρήσεις, ικανές να καταστήσουν την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά — Παραδεκτό των δεσμεύσεων συμπεριφοράς και των διορθωτικών δεσμεύσεων
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρα 2 § 2 και 8 § 2)
6. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εκτίμηση της συμβατότητας με την κοινή αγορά — Συγκέντρωση πραγματοποιούμενη σε αγορές όπου επικρατεί μονοπωλιακή κατάσταση, ανεκτή από το κοινοτικό δίκαιο — Μη εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 4064/89 για τη συμβατότητα με την κοινή αγορά
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 2 § 3· οδηγία 2003/55 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρο 28 § 2)
7. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εκτίμηση της συμβατότητας με την κοινή αγορά — Απαιτείται η ανάλυση των άμεσων αποτελεσμάτων της συγκεντρώσεως — Δυνατότητα να ληφθούν υπόψη τα μελλοντικά αποτελέσματα
(Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 2 § 3)

8. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Ελαττώματα της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται έλλειψη συμβατότητας με την κοινή αγορά — Δεν ασκούν επιρροή εφόσον υπάρχουν άλλες αιτιολογικές σκέψεις που να δικαιολογούν άλλως την απόφαση — Κριτήρια μη συμβατότητας που πληρούνται τουλάχιστον για μία από τις επίμαχες αγορές (Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 2 § 3)
9. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εξέταση από την Επιτροπή — Εκτιμήσεις οικονομικής φύσεως — Δικαστικός έλεγχος — Όρια (Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 2)
10. Διαδικασία — Εισαγωγικό δικόγραφο — Τυπικές προϋποθέσεις — Συνοπτική έκθεση των προβαλλόμενων λόγων — Ουσιαστικοί λόγοι που δεν έχουν περιληφθεί στο δικόγραφο — Παραπομπή σε στοιχεία που περιλαμβάνονται σε παράρτημα — Ταχεία διαδικασία — Απαράδεκτο (Κανονισμός Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, άρθρο 44 § 1, στοιχείο γ')
11. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εξέταση από την Επιτροπή Δεσμεύσεις προταθείσες από τις μετέχουσες επιχειρήσεις, ικανές να καταστήσουν την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά — Συνεκτίμηση δεσμεύσεων που προτάθηκαν μετά την παρέλευση της προθεσμίας — Προϋποθέσεις (Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρο 8 § 2· κανονισμός 447/98 της Επιτροπής, άρθρο 18· ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με σχετικά με διορθωτικά μέτρα που γίνονται αποδεκτά στο πλαίσιο του κανονισμού 4064/89 και του κανονισμού 447/98, σημείο 43)
12. Ανταγωνισμός — Συγκεντρώσεις — Εκτίμηση της συμβατότητας με την κοινή αγορά — Αγορές αυτοτελείς, αλλά συνδεδεμένες μεταξύ τους — Επιρροή (Κανονισμός 4064/89 του Συμβουλίου, άρθρα 2 § 3)
1. Για την εκτίμηση της συμβατότητας μιας συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά, το άρθρο 2, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 4064/89, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, θέτει δύο σωρευτικώς εφαρμοζόμενα κριτήρια, εκ των οποίων το πρώτο αφορά τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόμενων θέσεων και το δεύτερο την σε σημαντικό βαθμό παρακώλυση του ουσιαστικού ανταγωνισμού στην κοινή αγορά λόγω της δημιουργίας ή της ενισχύσεως δεσπόμενων θέσεων. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, η δημιουργία ή η ενίσχυση δεσπόμενων θέσεων μπορεί καθαυτή να προκαλέσει σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού.
- Κατά συνέπεια, σε ορισμένες περιπτώσεις, εφόσον αποδειχθεί η δημιουργία ή η ενίσχυση δεσπόμενων θέσεων κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 4064/89, αποδεικνύεται και σημαντική παρακώλυση του ουσιαστικού ανταγωνισμού. Η διαπίστωση αυτή επ' ουδενί συνεπάγεται ότι

το δεύτερο κριτήριο συμπίπτει από νομικής απόψεως με το πρώτο, αλλά μόνον ότι από την ίδια ανάλυση των δεδομένων συγκεκριμένης αγοράς μπορεί να προκύψει ότι πληρούνται αμφότερα τα κριτήρια.

(βλ. σκέψεις 45-46, 49)

2. Από το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 4064/89, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, προκύπτει ότι απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι μία συγκέντρωση δεν πρέπει να κηρυχθεί συμβατή με την κοινή αγορά, από δε το άρθρο 8, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού προκύπτει ότι τα κριτήρια κατανομής του βάρους αποδείξεως είναι ίδια είτε η συγκέντρωση τροποποιήθηκε με ορισμένες δεσμεύσεις είτε όχι.

Επομένως, η Επιτροπή, αφενός, υποχρεούται να εξετάσει ένα σχέδιο συγκεντρώσεως όπως αυτό έχει τροποποιηθεί με τις δεσμεύσεις που εγκύρως πρότειναν τα μετέχοντα στη συγκέντρωση μέρη και, αφετέρου, μπορεί να κηρύξει τη συγκέντρωση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά μόνον αν οι εν λόγω δεσμεύσεις δεν είναι επαρκείς για να αποτρέψουν τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσεως, με αποτέλεσμα να προκαλείται σημαντική παρακώλυση του ουσιαστικού ανταγω-

νισμού. Ωστόσο, όταν πρόκειται για πολύπλοκες εκτιμήσεις οικονομικής φύσεως, το βάρος αποδείξεως που φέρει η Επιτροπή δεν περιορίζει την ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτει στον συγκεκριμένο τομέα.

Το να κρίνει η Επιτροπή ανεπαρκείς τις δεσμεύσεις που προτάθηκαν εγκύρως, είτε αρχικώς είτε προς τροποποίηση των πρώτων, σύμφωνα με το σημείο 43 της ανακοινώσεως σχετικά με διορθωτικά μέτρα που γίνονται αποδεκτά στο πλαίσιο του κανονισμού 4064/89 και του κανονισμού 447/98, συνιστά αδικαιολόγητη αντιστροφή του βάρους αποδείξεως μόνον εφόσον η Επιτροπή στηρίξει τη διαπίστωσή της αυτή όχι σε αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια, αλλά στην εκτίμηση ότι τα μετέχοντα στη συγκέντρωση μέρη δεν της προσκόμισαν επαρκή στοιχεία ώστε να αποφανθεί επί της ουσίας. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή, η αμφιβολία δεν θα λειτουργούσε υπέρ των μετεχόντων στη συγκέντρωση μερών και θα αντιστρεφόταν το βάρος αποδείξεως όσον αφορά τη συμβατότητα της συγκεντρώσεως με την κοινή αγορά.

(βλ. σκέψεις 61-63, 69)

3. Η Επιτροπή οφείλει να εξετάζει ένα σχέδιο συγκεντρώσεως όπως αυτό έχει τροποποιηθεί με τις δεσμεύσεις που εγκύρως πρότειναν τα μετέχοντα στη συγκέντρωση μέρη. Ωστόσο, η παραδοχή αυτή δεν απαγορεύει να εξετάζονται διαδοχικά τα προβλήματα ανταγωνισμού που προκαλεί η συγκέντρωση και, κατόπιν, οι δεσμεύσεις που προτείνουν τα μετέχοντα σε αυτήν μέρη για την επίλυση των προβλημάτων αυτών, ούτε απαγορεύει να εξετάζονται διαδοχικά καθεμία από τις σχετικές με τα προβλήματα αυτά δεσμεύσεις, αρκεί η Επιτροπή να καταλήξει σε συνολική εκτίμηση του τροποποιημένου σχεδίου συγκεντρώσεως, δηλαδή στην εκτίμηση των αποτελεσμάτων της συγκεντρώσεως σε κάθε μία από τις αγορές που διαπιστώθηκε ότι επηρεάζονται, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των σχετικών με τη συγκεκριμένη αγορά δεσμεύσεων.
4. Ως κατάχρηση εξουσίας νοείται το να χρησιμοποιεί μια διοικητική αρχή τις εξουσίες της για σκοπό διαφορετικό από εκείνον για τον οποίον της έχουν απονεμηθεί. Μια απόφαση θεωρείται εκδοθείσα κατά κατάχρηση εξουσίας μόνον αν προκύπτει, βάσει αντικειμενικών, κρίσιμων και συγκλινουσών ενδείξεων, ότι ελήφθη για έναν τέτοιο σκοπό. Εφόσον επιδιώκονται περισσότεροι του ενός σκοποί, ακόμη και αν μεταξύ των αιτιολογικών σκέψεων μιας αποφάσεως υπάρχουν και ορισμένες μη έγκυρες, η απόφαση αυτή δεν ενέχει κατάχρηση εξουσίας, εφόσον δεν αφίσταται του βασικού σκοπού

(βλ. σκέψη 87)

Απόκειται, εξάλλου, στην Επιτροπή να εξετάζει όλες τις δεσμεύσεις τις σχετικές με το πρόβλημα ανταγωνισμού που εντοπίστηκε σε μία από τις σχετικές αγορές, περιλαμβανομένων αυτών που δεν έχουν χαρακτηριστεί ρητώς ως τέτοιες από τα μετέχοντα στη συγκέντρωση μέρη. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν υποπίπτει σε νομική πλάνη αν εξετάσει μόνον τις δεσμεύσεις που αφορούν ειδικά μία μόνον αγορά ή ένα μόνο πρόβλημα ανταγωνισμού στο πλαίσιο της εν λόγω αγοράς ή του εν λόγω προβλήματος, εφόσον οι άλλες δεσμεύσεις δεν είναι πρόσφορες και δεν έχουν, στο πλαίσιο αυτό, πραγματική οικονομική σημασία.

(βλ. σκέψεις 77-78)

5. Οι δεσμεύσεις για τήρηση συγκεκριμένης συμπεριφοράς, τις οποίες προτείνουν στην Επιτροπή τα μετέχοντα στη συγκέντρωση μέρη, δεν είναι εκ φύσεως ανεπαρκείς για την αποτροπή της δημιουργίας ή της ενισχύσεως δεσπόζουσας θέσεως και πρέπει να εκτιμώνται κατά περίπτωση, όπως οι διαρθρωτικές δεσμεύσεις.

(βλ. σκέψη 100)

6. Οσάκις ένα κράτος μέλος, κάνοντας χρήση της παρεκκλίσεως του άρθρου

28, παράγραφος 2, της δεύτερης οδηγίας για το αέριο 2003/55, δημιουργεί εθνική βιομηχανία αερίου, η οποία κατέχει το μονοπώλιο σε όλους τους τομείς της εν λόγω αγοράς, με αποτέλεσμα οι αγορές αερίου να μην είναι ανοικτές στον ανταγωνισμό σύμφωνα με το εθνικό και με το κοινοτικό δίκαιο, δημιουργείται μια κατάσταση που επηρεάζει αναπόφευκτα και άμεσα την εφαρμογή, στις αγορές αυτές, του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 4064/89, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων. Πράγματι, όταν μεν υπάρχει τέτοιο μονοπώλιο, το κριτήριο της δημιουργίας ή της ενισχύσεως δεσπόζουσας θέσεως δεν μπορεί να εφαρμοστεί, σε μία δε αγορά όπου δεν υφίσταται ανταγωνισμός, δεν μπορεί να εφαρμοστεί ούτε το κριτήριο της σε σημαντικό βαθμό παρακώλυσεως του πραγματικού ανταγωνισμού.

Είναι βέβαιο ότι ο κανονισμός και η οδηγία έχουν διαφορετικές νομικές βάσεις και διαφορετικούς αποδέκτες, δεν είναι όμως δυνατόν να αναλυθούν χωριστά.

(βλ. σκέψεις 114-118, 126)

7. Όταν η Επιτροπή εξετάζει μία συγκέντρωση στο πλαίσιο του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 4064/89, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, οφείλει να προσδιορίσει αν η δημιουργία ή η

ενίσχυση δεσπόζουσας θέσεως, ικανής να παρακωλύσει σημαντικά και διαρκώς τον υφιστάμενο στην αγορά ουσιαστικό ανταγωνισμό, συνιστά απευθείας και άμεση συνέπεια της συγκεντρώσεως.

Ελλείπει τέτοιας μεταβολής στην κατάσταση του ουσιαστικού ανταγωνισμού, η συγκέντρωση πρέπει, καταρχήν, να εγκρίνεται. Βέβαια, η Επιτροπή μπορεί ενδεχομένως να λάβει υπόψη της τα αποτελέσματα της συγκεντρώσεως στο εγγύς μέλλον ή ακόμη και να στηρίξει σε τέτοια μελλοντικά αποτελέσματα την απαγόρευση της συγκεντρώσεως. Ωστόσο, αυτό δεν της επιτρέπει να μην αναλύει τα άμεσα αποτελέσματα της συγκεντρώσεως, εφόσον υπάρχουν, και να μην τα λαμβάνει υπόψη κατά τη συνολική εκτίμηση της εν λόγω συγκεντρώσεως.

(βλ. σκέψη 124)

8. Αν ορισμένες μόνον από τις αιτιολογικές σκέψεις μιας αποφάσεως δικαιολογούν επαρκώς, κατά νόμο, την εν λόγω απόφαση, οι τυχόν πλημμέλειες σε άλλες αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλομένης πράξεως δεν ασκούν, εν πάση περιπτώσει, επιρροή στο διατακτικό της.

Δεδομένου ότι, στον τομέα των συγκεντρώσεων, η Επιτροπή οφείλει να απαγορεύει μία συγκέντρωση, εφόσον τα κριτήρια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 4064/89, σχετικά με τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, πληρούνται έστω σε μία από τις υπό εξέταση αγορές, μία απόφαση με την οποία μία συγκέντρωση κηρύσσεται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά μπορεί να ακυρωθεί μόνον αν διαπιστωθεί ότι οι αιτιολογικές σκέψεις που δεν έχουν νομικά σφάλματα, ιδίως δε οι σκέψεις που αφορούν τις υπό εξέταση αγορές, δεν αρκούν για να θεμελιώσουν το διατακτικό της.

Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή δεν σημαίνει ότι, κατά την εξέταση συγκεκριμένης αγοράς, δεν είναι απαραίτητο να εξεταστεί επίσης η κατάσταση του ανταγωνισμού στις άλλες αγορές, εφόσον η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται είτε στα αποτελέσματα που συνολικά επιφέρει η συγκέντρωση στις διάφορες υπό εξέταση αγορές είτε στην αμοιβαία επίταση ορισμένων αποτελεσμάτων της συγκεντρώσεως στον ανταγωνισμό στις διάφορες αυτές αγορές

(βλ. σκέψεις 144-147, 198)

9. Ο έλεγχος, από τον κοινοτικό δικαστή, των πολύπλοκων οικονομικής φύσεως εκτιμήσεων στις οποίες προβαίνει η Επιτροπή κατά την άσκηση της εξουσίας

που της παρέχει ο κανονισμός 4064/89, σχετικά με τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, πρέπει να περιορίζεται στο αν τηρήθηκαν οι διαδικαστικοί κανόνες και οι κανόνες περί αιτιολογίας, καθώς και στο αν διαπιστώθηκαν επακριβώς τα πραγματικά περιστατικά και αν συντρέχει πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ή κατάχρηση εξουσίας.

(βλ. σκέψη 151)

10. Προς εξασφάλιση της ασφάλειας δικαίου και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, για να είναι παραδεκτή η προσφυγή, πρέπει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται να προκύπτουν, τουλάχιστον συνοπτικά, αλλά πάντως κατά τρόπον ομαλό και κατανοητό, από το ίδιο το δικόγραφο της προσφυγής. Συναφώς, το σώμα του δικογράφου της προσφυγής μπορεί μεν να διευκρινίζεται και να συμπληρώνεται ως προς συγκεκριμένα στοιχεία με παραπομπές σε χωρία συνημμένων εγγράφων, πλην όμως η γενική παραπομπή σε άλλα κείμενα, έστω και αν είναι συνημμένα στο δικόγραφο της προσφυγής, δεν μπορεί να καλύψει την έλλειψη ουσιωδών στοιχείων της νομικής επιχειρηματολογίας, τα οποία πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, να περιέχονται στο ίδιο το δικόγραφο της προσφυγής.

Συναφώς, η εκδίκαση της προσφυγής με την ταχεία διαδικασία ενισχύει τη σημασία της αρχής αυτής. Συγκεκριμένα, η

ταχεία διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας δεν υποβάλλεται δεύτερη σειρά εγγράφων υπομνημάτων, προϋποθέτει ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας παρατίθενται εξ αρχής κατά τρόπο σαφή και οριστικό στο δικόγραφο της προσφυγής ή, ενδεχομένως, στο συντομυμένο κείμενό του.

(βλ. σκέψεις 155, 182-183)

11. Από τη συνδυασμένη ερμηνεία του άρθρου 8 του κανονισμού 4064/89, σχετικά με τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, και του άρθρου 18 του κανονισμού 447/98, σχετικά με τις κοινοποιήσεις, τις προθεσμίες και τις ακροάσεις που προβλέπονται στον κανονισμό 4064/89, συνάγεται ότι οι σχετικοί με τις συγκεντρώσεις κανονισμοί ουδόλως υποχρεώνουν την Επιτροπή να αποδέχεται δεσμεύσεις που υποβλήθηκαν μετά τη λήξη της προθεσμίας. Η επιβολή προθεσμίας εξηγείται από την ανάγκη ταχύτητας που χαρακτηρίζει τη γενική οικονομία του κανονισμού 4064/89.

Ωστόσο, από το σημείο 43 της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με σχετικά με διορθωτικά μέτρα που γίνονται αποδεκτά στο πλαίσιο του κανονισμού 4064/89 και του κανονισμού 447/98, ανακοινώσεως από την οποία η Επιτροπή δεσμεύεται οικειοθελώς, προκύπτει ότι οι δεσμεύσεις που υπέβαλαν

εκπρόθεσμα τα μετέχοντα σε μία κοινοποιηθείσα συγκέντρωση μέρη μπορεί να ληφθούν υπόψη εφόσον πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις, δηλαδή, αφενός, εφόσον οι δεσμεύσεις επιλύουν σαφώς τα εντοπισθέντα προβλήματα ανταγωνισμού, χωρίς να απαιτείται πρόσθετη έρευνα, και, αφετέρου, εφόσον υφίσταται επαρκής χρόνος διαβουλεύσεως επί των δεσμεύσεων αυτών με τα κράτη μέλη.

(βλ. σκέψεις 161-163)

12. Όταν μία συγκέντρωση αφορά περισσότερες της μιας αυτοτελείς αγορές που όμως συνδέονται μεταξύ τους και όταν η κατάσταση ανταγωνισμού σε μία ή περισσότερες από αυτές τις αγορές επηρεάζει την κατάσταση σε οποιαδήποτε αγορά, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι άλλες αυτές αγορές προκειμένου να υπάρξει ορθή και ολοκληρωμένη εκτίμηση του αν η επίμαχη συγκέντρωση δημιουργεί ή ενισχύει δεσπόζουσα θέση σε μία από τις οικείες αγορές με συνέπεια τη σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού. Αντιθέτως, δεν είναι απαραίτητο να διαπιστωθεί ότι η επίμαχη συγκέντρωση θα έχει τέτοια συνέπεια σε καθεμία από τις οικείες αγορές, προκειμένου να απαγορευθεί η συγκέντρωση.

(βλ. σκέψη 203)